

Hanni Markel

TÉZIS AZ ERDÉLYI SZÁSZOK FARSANGI SZOKÁSAIRÓL

Bár az erdélyi szász népi kultúra sokszor archaikusabb, régiesebb elemeket őriz, mint a régió többi etnikumának kultúrája, fennmaradása sajnó, távlat nélküli.

Az egyházi és a politikai vezetés évszázadokon át tiltó rendeletekkel korlátozta a paraszti hagyományokat, mégis ami napjainkig fennmaradt, az jelentős, mondhatni hatalmas anyag. Tézisemnek voltaképpen az a célja, hogy azokat a tényezőket mutassam be rendre, amelyek a folklórelmek fennmaradását elősegítették.

Dolgozatom sok apró írásra, szakirodalmi munkára épül, de ezek közül nagyon kevés az igazi tudományos munka, értekezés. A szokások elemzésekor legtöbbször csak hírlapi közleményekre szorítkozhatunk. Mivel az előtanulmányok hiányoznak, ezért egy átfogó, alapos bemutatást nem tudunk nyújtani a szász farsangi szokásokról. Ezért a témának csak egy szűkebb elemzését valósíthatjuk meg, amire a címben megadott tézis szó is utal.

A farsang megnevezést dolgozatunkban csak a magyar nyelvben való előfordulása miatt használjuk. Az erdélyi szász nyelvhasználatban a bajor-osztrák-Rajna menti *farsang*, vagyis *Fasching* csak a városi polgári közösségekben élő karneválra utal. Az erdélyi falusi szász közösségekben inkább a *Fasnacht* vagy *Fastnacht* szavakat használjuk.

Annak nyelvjárási tipikus formái a *Foosnicht* és a *Fuesendich*.

Az ünnepkör más elnevezései a rész-egész elv alapján keletkeztek. Vagyis a helyi szokásokból kiemelnek egy-egy kisebb elemet, és azzal nevezik meg az egész szokást, ünnepet. Például: szomszédság ládájának átvivése, ítélező nap, szomszédságon belüli ítékezés, libanyakszakítás, libasütés, rongyosok járása, a lumpolók gyűjtögetése, bohócok járása, lovak tánca, kitömöttek stb.

A farsang idején élő szokásokban nagyon sok olyan maszkot találunk, melyek megnevezése sajátos, s értelmezésük még további kutatásokat igényel. Például: Kappennarro vagy *Urzele*, mely a *machen* 'tenni' szóval együtt egy sajátos jelentést nyert. Így alakításra, álarcot öltésre, álcázásra utal. Van olyan kifejezés is, melynek etimológiája egyértelműbb, mégis további kutatásokat igényel jelentéseinek megvilágítása. Például a *Burdehoasse* Kercen egy jellegzetes farsangi szalmamaszkot jelent, Szászivánfalván egy zöld, szőlőmaszkban megjelenő lányra utal, a Küküllő menti románságnál pedig Szent György napján zöld lombokkal felöltöztetett legényt jelöl.

Az erdélyi szászoknál általánosan elterjedt *Fasnacht* szó a *hamvazószerda* előtti est neve. A szónak egy tágabb jelentése él a népcsoportnál, mivel a bűjtöt megelőző egész időtartamra vonatkozik. Tehát egészen vízkeresztől hamvazószerdáig, esetleg az utána következő szombatig terjedő időszakot nevezik meg segítségével. Az ünnepkör kezdetét Beszterce környéki falvakban eskütevő hétfőnek (Geschworenmontag) nevezik. A *Fasnacht* jelenthet esetenként egy meghatározott hétvégét is. Például Szentágotán mindig január utolsó szombatját, de más helységeken több egymást követő hétvéget jelöl, amikor ugyanazoknak a zenészeknek a muzsikájára és ugyanabban a teremben szórakozott a fiatalság. Megjegyezzük, hogy régebben a farsangvégi mulatságokat hamvazószerdán tartották, hasonlóan az esküvők, lakodalmak időpontjához.

Az erdélyi szászoknál jellegzetes vonás az, hogy nem minden évben rendeznek maszkos felvonulást, mulatságot. Nagyon sok helységben szorosan kapcsolódott a belső falusi intézmények (pl. szomszédság, legényegylet stb.) tisztújításához, ünnepségéhez. Azoknak vezetőségét rendszerint négy évre választották, s így a négyévenként sorra kerülő tisztújításhoz kapcsolódott a farsangi felvonulás, maszkos alakoskodás.

A farsangi szokások megszervezése a hagyományos falusi intézmények (pl. szomszédság, legényszervezet, leányegylet, asszonyegylet stb.) működésétől függött, és jól meghatározott szabályok szerint történt. Meg kell jegyeznünk, hogy ez már nagyrészt a történelmi múlté. Az 1989-et követő változások hatására a szászok tömegesen emigráltak Németországba, az Erdélyben maradtak száma pedig nagyon kicsi. Éppen azok utaztak el elsősorban, akik addig a szokásnak éltetői, szervezői vagy éppen befogadói, nézői voltak. Most, 1991 februárjában például Szentágotán annyi szász lakos maradt, amennyien néhány évvel ezelőtt még felvonultak a hagyományos Urzeln ünnepségek keretében. Más falvakban napjainkban áthidaló megoldásokkal találkozunk. Például a Brassó melletti Keresztényszigeten a legények szerepörét is a lányok vették át, s ők húzták a hagyományos farsangi kereket.

Amint a bevezetőben jeleztük, az erdélyi szászok farsangi hagyományai két jellegzetes csoportba különíthetők. Az elsőbe lehet sorolni a városi farsangot (Stadtfasching), a másodikba pedig a falusi formáját (Dorffasnacht). Ha a szokás szervezői, kivitelezői alapján osztályozzuk az erdélyi szász farsangi szokásokat, akkor az említett két csoport mellett még figyelembe kell vennünk egy harmadik, átmeneti formát is. Ez kapcsolatban áll mindkét variánssal. Városokon, vásárhelyeken a polgár-

ság, a városi kézművesség által megszervezett szokások éltek. A jelenkori városi formák valójában az egykori patríciusi karneválokban gyökereznek, azoknak visszafogottabb, szegényesebb variánsai. Jellegzetes tény az, hogy városokban is mindig megrendezték ezeket a polgári multságokat farsang idején. A városi karneválokhoz való ragaszkodást jelzi az a tény is, hogy a belső német nyelvterületen egy tanárnak sem jutna eszébe, hogy az iskolában zárt körű farsangi karnevált rendezzen. Erdélyben a szász városokban jól meghatározott helye volt a karneváloknak, időpontja is pontosan előírt.

Ezekben a multságokban a megjelenő maszkok nem kötődtek egyetlen csoporthoz sem. Éppen ellenkezőleg, nagy szerepet kapott az újítás, az újszerűség, a résztvevők meglepetésszerű fellépése. Tehát az innovációnak és az egyedi elképzelésnek volt nagyobb tere ezekben a formákban.

Szentágotán és Nagysinken találjuk meg az egykori polgári, kézműves változat vidékre kiszorult formáját. Ez a két kézműves termékeiről híres és egymással vetélkedő vásárhely olyan farsangi formákat őrzött meg napjainkig, melyek a múlt században jóval elterjedtebbek voltak. Például Szászrégenben is hasonló formákról tudósítanak a korabeli források. Ehhez a vidéki formához soroljuk azokat a falusi, paraszti formákat is, amelyekben napjainkban is megjelennek a sötét vagy színes rongydarabkákból összeállított maszkosok. Például Márpodon a *Lollen*, Vérden a *Zaddergräck*, Szászkézden a *Kappennarro*. Ebből a sorból a szentágotai változat a jólszervezettségével, strukturáltságával tűnik ki. A rendezők az egykori céhes szokások szellemében rendezték meg a farsangi felvonulást. A különböző maszkok jól kapcsolódnak az egyes mesterségekhez fűződő csoportokhoz. Ez alól csak az *Urzeln* alakoskodó kivétel, mely mindegyik csoportban megtalálható. Ennek hatására ez az alakoskodó vált általánossá, s ugyanakkor modern újítások hordozójává pl. *Urzeln*.

A falusi formákhoz közelebb áll a nagysinkai forma azáltal, hogy az egész közösséget bevonják: Úgy, hogy a *bolondok szekerén* ítéletet mondanak a helységben történtek fölött, s a nézők is részt vesznek a vig kedvű játékokban. A tojásosok (*Eirer*) magas cilindereikben, melyek a régi időket idézik meg, begyűjtik az adományokat. Nagysinken is városi hatásra találjuk meg a *farsangi lapokat*. Itt az *Urzeln*-ruha nem helyi jellegzetességű maszk, mint Szentágotán. Nagysinken és Márpodon az ad helyi szint, hogy több, rongyos ruhába öltözött alakoskodó jelenik meg, mivel kevesebb új, drága farsangi kosztümot varrtak ezekben a

helységekben. Éppen ez is jelzi, hogy nem mindig sikerült a városi hatásra megjelenő formákat összehangolni a helyi gazdasági és társadalmi feltételekkel. Éppen ezért a helyi értékrend, gazdasági, vagyoni helyzet meghatározta, hogy mit képesek asszimilálni a város felől érkező, sokszor nagyon költséges variánsokból, farsangi elemekből.

A barcasági Hóltövényben szinte napjainkig fennmaradt a *bolondok törvénykezése*, de azt a szomszédság farsangi ünnepeinek keretében szervezték meg. Szászorbon, Nagycsűrön és Héturon szintén a szomszédság keretében nagyon költséges felvonulásokat rendeztek. Ezeknek mérete és témája sokszor meghökkentő volt. Így századunkban is készítették elő lovas *Nibelung-játékokat*, *Titanic-II-t*, *Stromboli cirkuszt*, amelyek közül több már a tévé hatására született meg. Ezek az *élőképek* nagyon elterjedtek voltak még az 1960-as években is.

Márpodon a *sötét alakok* hangos ostorpattogatással, fakereplők zajával és csengőszóval útték el a faluból a telet, hogy elősegíthessék a *szépek* és a *világos alakok* megjelenését, uralmát. Legtöbb helyen, ahol ilyen tavaszváró, tavasz győzelmét jelképező elemek élnek, a mágikus-mitikus rétegek összekapcsolódnak modern elemekkel, melyek napjainkban elsősorban társadalmi és lélektani determináltság hatására jelentkeznek.

Utaltunk már arra, hogy a pompás városi formák faluhelyen alkalmazkodtak a helyi viszonyokhoz, igényekhez és elvárásokhoz. Erre a változásra is elsősorban akkor kerülhetett sor, amikor a helyi paraszti közösségek struktúrája megbomlott, s megengedhetővé tette más kulturális rendszerhez tartozó elemek átvételét. Ebben a folyamatban az egyháznak is jelentős szerepe volt. Arra gondolunk, hogy miközben arra törekedett, hogy szabályozza, kanonizálja, vagyis mederbe szorítsa a szórakozást, a kikapcsolódást, a mulatságot, ezekben az időszakokban megteremtette – ellenhatás eredményeképpen – a játékoság megerősödését, a szigorú előírások felfüggesztését. A falusi farsangi formáktól idegen elemek asszimilálását az is elősegítette, hogy bizonyos sajátos szokásformák vagy szegényesek voltak, vagy éppen teljesen hiányoztak. Ez elsősorban a felnőttek farsangi szokásaira vonatkozott, amelyek általában szegényesebbek voltak a tipikus, játékoságra épülő, finom szerkezetű, jól tagolt megoldásokban. Ezzel ellentétben hangsúlyozottabb szerepet kaptak ezekben a közösségekben bizonyos társadalmi színezetű, rituális elemek. Sokszor valóságos barokk méreteket öltött az elfogyasztott étel meg ital mértéke és mennyisége. A falusi formák is telítettek voltak olyan elemekben, amelyek helyi kiscsopor-

tokhoz (pl. szomszédság) való tartozást voltak hivatottak kifejezni. Ennek, elsősorban az etnikailag többszínű helységeekben, demonstratív jellege volt.

Az egyház szerepére beszédes példa az 1572-ből származó leírás, amely azt örökíti meg, hogy a kisapoldi lelkész hogyan figyelmezteti az újonnan reformált hitre áttért fiatal családapákat. Megemlíti, hogy ennek a farsangi napnak a kedvéért egész hetet töltenek mulatással, s az ivás meg a részegség ördögének szentelik nagy szorgalommal minden idejüket. Aztán megemlékezik azokról a családayákról is, akik ilyenkor eldobják fátylaikat, s prémkucsmákat tesznek fejükre, férfiaknak álcázzák magukat. Így felöltözve az egyik szomszédból a másikba mennek, s azt szimatolják, hogy hol sütöttek fánkot. A lelkész megfeddi a nagy legényeket is, mert ilyenkor bort vesznek, isznak, játszanak, míg a konfirmált nagyleányok táncra várnak. A süldő legények szintén leisszák magukat saját kis csoportjukban, utána pedig felteszik kalappaikat fejükre, majd bebújnak valamilyen füstös, kormos kéménylyukba. Ott bekenik arcukat korommal, s mint valamiféle fiatal luciferek, úgy szaladgálnak az utcákon. Miközben a süldő legények ilyenforma maszkokban rohagáltak a faluban, az asszonyok csak saját közösségeikben, tehát nem az egész falu nyilvánosságá előt cseréltek ruhát.

Tanulságos a kisdisznódi *szomszédság farsangját* is megvizsgálni. Ez a Nagyszebentől nem messze fekvő falu egy fennkölt, stilizált formát éltetett napjainkig. A szomszédsághoz tartozó emberek ilyenkor vasárnap, ünnepi viseletüket öltötték magukra, és a *szomszédságatya* udvarán összegyűltek, ahol egymást felülmúló beszédekben méltatták a régi szomszédságatyát. Majd megválasztották és beiktatták tisztségébe az új *szomszédságfőt*. Azután rendben otthonába kísérték a megválasztott tisztségviselőt. Természetesen az új szomszédságfő magához veszi a szomszédság jelképeit és tulajdonságait, mint amilyen a szomszédságzászló, láda, kancsó, behívó tábla stb. Este újból összegyűlnek egy zárt mulatságra a községi teremben. Ott bőséges asztalokat terítenek. Ilyenkor találkoznak a *szomszédság* többi tagjával is, akik szintén ezen a napon választották meg és iktatták be az új vezetőt. Erre a választásra rendszerint 2–3–4-évenként került sor, attól függően, hogy az adott szomszédság előírásai hogyan határozták meg a tisztségviselés időtartamát. A hivataltól való megváltást vagy a szomszédságba való belépést tetemes mennyiségű itallal, borral lehetett megváltani. Így a farsangvégi mulatságban azok a szegeletek is részt vehettek, akiknek abban az évben nem volt tisztújításuk.

A farsangvégi szokásokról nagyon kevés megbízható leírással rendelkezünk. Általában vasárnap történt a tisztújítás, a játékos, archaikusabb formákra pedig hétfőn került sor. Ilyenkor az ünneplő szomszédságok maszkos csoportjai házról házra mentek és adományokat kéregettek. Felajánlották szolgálataikat alantasabb munkák (pl. seprés, nyírás, fésülés stb.) elvégzésére, mivel saját állításaik szerint az ünnep során teljesen elszegényedtek. Az így összegyűjtött pénzből, italból és élelemből aztán megülték farsang utolsó mulatságát.

Damasus Dürr XVI. századi leírásában külön csoportokban – igaz, megnevezésük nélkül – sorolja fel a házas férfiakat, asszonyokat, fiatal legényeket, de nem utal semmiféle tisztújításra, szokásra. Nem említi az ilyen fogalmakat, mint ítélkező nap, elszámolás stb. Ilyenkor véget értek a farsang idején megrendezett esküvők is, és az ítélkező napokon (Richtag) nem csak az elmúlt év kihágásai felett ítélkeztek, hanem terveket szőttek az elkövetkező időszakra, s megszervezték az újonnan házasodottak ünnepi befogadását is a szomszédságba. Tudomásom szerint a farsang végén rendezett ítélkező napok mellett csak az Egerbegyén élő forma kivétel, mivel ott novemberben, tehát az adventet megelőző esküvői periódus végén szervezték meg. Az ítélkező napok szokásrendje egyrészt a szomszédságok rendjéhez fűződött, másrészt pedig a céhek szabályaiból született meg. Ezeknek sorába tartozik a szomszédság statútuma, szabályzata, ládája, a jól meghatározott köszöntő jellegű beszédek, az ünnepi viselet, a tisztségek struktúrája, a szomszédság jelképes tárgyainak átadása és átvétele, a rituális étkezés, a férfiak beszédei stb.

Mindkét csoportnál, tehát a céheknél és a szomszédságoknál a maszk, az alakoskodás csak része egy nagyobb rendszernek. Tehát a farsangvégi alakoskodás csak egyetlen eleme s nem önmagában való, izolált része az ünnepnek. Ennek ellenére a szomszédságok tisztújításához kapcsolódó maszkos alakoskodások nagyon változatos képet mutatnak. Ezeknek sorában elég ritkának mondható a *farsangtemetés*. Inkább az ünnepélyességen volt mindig a hangsúly. Például Kisselyken mind a 13 szegelet felvonult, fűvőszenekarral az élen. Ünnepi beszédek hangzottak el, valamint maszkos látogatások.

Megjegyezzük, hogy faluhelyen a városi mintájú nagyszabású felvonulásokban is az egyes szomszédságok külön entitásként működtek. A Segesvár melletti Héturon az egyes szomszédságok nagy titokban tartották azt, hogy milyen maszkban vonulnak fel, mivel a közös szemlén az

aratott sikert, akinek a legújszerűbb ruházata volt az esti táncmulatság idején.

Szintén egy szabályozott struktúrájú táncmulatság alakult ki Szászorbón is. Kőhalom melletti falvakban az asszonyok a férfiak kizárásával szerveztek *teaestének* nevezett mulatságokat. A szegeletek és céhek farsangjában háttérbe szorultak az asszonyok, mivel rájuk hárult a férfiak mulatságaira szükséges ételneműek elkészítése, a kosztümök megvarrása. Ilyenkor babonás okokból a férfiak ruházatára is rákerült az úgynevezett *asszonyszalag* (Frauenbänder). Az asszonyok egyenjogúságukat rendszerint csak a tréfas ceremóniák befejeződése után nyerték el. Kisdisznódon, Kisselyken jól meghatározott időpontban kivívhatták függetlenségüket. Legtöbb faluban a maszkos felvonulás elsősorban férfidolog volt. Ez alól csak egy Márpodon lejegyzett adat a kivétel, ahol egy asszonyt is visznek a menetben mint az eltemetett farsang jelképét. Ahol a szin pompás felvonulásokon asszonyok is részt vesznek, az már a polgáriasodásnak a jele. Pl. ha *Urzeln* maszkba öltöznek, vagy ekét vontatnak. Legtöbbször csak szükségmegoldásként jelentek meg az egész szokás megmentése érdekében.

Az erdélyi szászok farsangi szokásaiban is minden tiltás ellenére nagyon sok termékenységvarázslásra utaló nyomot találunk. Egyes falvakban a szokás „hivatalos” részében meglátogatják a falu tisztségviselőit. Például Barcaságon él a férfiak templomozása. Majd bekerülnek a gazdák udvaraira, ahol a köszöntés nemcsak a gazdának, hanem az asszonynak meg a leánynak is szól. Szentágotán ilyenkor ostor segítségével a ház minden asszony tagját jól megforgatják. Kőhalom környékén lehúzzák az asszonyok cipőjét, mivel ezen a napon hiedelmek szerint azok különleges erők birtokába jutnak. A lábbeliket csak váltságdíj ellenében adják vissza. Szászfehéregyházán a konfirmálatlan fiúk a rokon lányoknak ilyenkor orsót helyeztek a cipőjébe, és azt szintén váltságért adták vissza. Lehet, hogy ezzel a képzetkörrel függ össze az is, hogy Kistoronyban és Keresztényszigeten a lányok egy-egy virágcsokrot varrnak fel a legények kalapjába. Asszonyfalván ennek a szokásnak eltűzött formájával találkozunk, melynek keretében a legények kalapját, pontosan előírt szabályok szerint, egészen beborítják művirágokkal.

A farsangi játékokban mégis a legérdekesebb szerepkörük a legényeknek van. Önszerveződésük az egykori céhszabályok hatására kialakult legényegyletekben valósul meg. A verseny-jellegű szokáselemek, mint például a libanyak leszakítása lóhátról ostor segítségével, vagy a versenylovaglás a Székás-völgyi falvakban, egykori céhes szokások

átvételének kései formáit jelentik. Az *Urzeln*-maszkoknak is vannak falusi formái, mint amilyen a szászkézdi *Kappennarro*. Ez tulajdonképpen a rongyból készült színes ruházatnak egy másik fejlődési útját mutatja.

A falusi legényegyletek struktúrájában is megtaláljuk az egykori városi céhes legények tisztségviselőit: a legények atyját, az öreglegényt, annak helyettesét, a szószólót, a zászlóvivőt stb. Ugyanakkor nem volt alárendelve olyan szabályoknak, mint a szomszédság, mivel a legényszervezetekben a tisztségválasztás rendszerint tavasszal volt, húsvétkor, amikor sor került az újonnan konfirmált fiúk, kislegények ünnepélyes beavatására is. Érdekes tény az is, hogy az „öregebbek” előjogait egyes fiatalabb fiúk megtörhették. Ilyen alkalom volt a Székás-völgyi farsangi libanyakszakítás és versenylovaglás, amelynek győztese vált a nap ünnepeltjévé.

Megjegyezhetjük azt is, hogy ebben a korcsoportban az egyházi tiltások és szabályozások sohasem voltak olyan sikeresek, mint más csoportok esetében. Szászhermányban rendszerint a besorolt regruták szervezték meg a farsangi felvonulást. Ők már decembertől kezdődően lúdtollas prémsapkát hordhattak, és *de Lose*nek nevezték őket. Farsangi szekerük után húzták a hagyományos kereket, melyre Péternek és Katharinának nevezett, szalmával kitömött bábut illesztettek. A szekéren helyet foglaltak mellettük a zenészek és a gazdaktól kapott adományok. A menetben még felvonult négy lovas, két számárháton ülő legény, valamint fiatal párnak beöltözött legények. Az asszonymak beöltözött alakoskodó terhes állapotát inge alá elhelyezett párnával jelezték. Sok esetben gyermekkocsit tolt maga előtt. Az 1983-as felvonulásban ördögalakoskodó és ostoros is felvonult. Számos rongyos is szaladgált az utcákon. Közülük a legfiatalabb három fiú gyűjtötte össze az adományokat.

A Brassó melletti Keresztényfalván a nem konfirmált fiúk nem vehettek részt a farsangi felvonuláson. Az ő ünnepük Balázs napjára (február 3-ra) esett.

Vannak olyan helységek is, ahol a szokáslemek interferálódásával találkozhatunk. Például Pókafalván a libanyakszakítás összekapcsolódott a versenylovaglással, elhúzással a gazdák udvarán át. Ha a gazda borral és pánkóval kiváltja magát, akkor nem szántják fel udvarát. Szintén Pókafalván jelenik meg a hamuzsákos figurája is. A legények az ünnepkör végén egy gúnyos dallal búcsúznak, és eltemetik, majd megsiratják a farsangot. Az ünnep egy hatalmas közös mulatsággal zárul.

Érdekes forma élt egykor Szászkézden is. A szentágotai farsangi felvonuláshoz hasonlóan itt is megtaláljuk a trombitaszóra táncoló csikóalakoskodót, a parádés maszkosokat, legényegyleti zászlóvivőt, a papírzászlócskákból készített, jelképes feldíszített fát, melyről a *Kappennarrók* egyet-egyét a lányoknak átadnak, valamint egy fiatal nőtény őzet, amit meglő nagy beszédek után egy *vadász*. Utána Szászkézden is nagy multság zárta az ünnepkört.

Összegezésképpen elmondhatjuk, hogy a legérdekesebb maszkokat a fiatal legények csoportja őrizte meg. Itt említjük meg, hogy Kercen medvealakoskodó is megjelenik. Ott a medvét alakító legényt szalmaköteggel csavarják körül.

Nem minden erdélyi szász faluban volt kimondottan farsangi jellegzetes szokás, habár a böjt kezdetét valamiképpen mindenhol megjelölték.

Rendszerint a legtöbb helységben volt egy-egy domináns csoport, s annak repertoárjával azonosult az egész faluközösség.

Minél inkább bevonták a szokás lebonyolításába a szélesebb rétegeket, a nyilvánosságot, annál erősebb volt a külső beavatkozás. Itt említjük meg, hogy az egyház már 1765-től tiltotta a libanyakütést, de emléket nem tudta teljesen kitörölni, s a második világháború utáni évtizedekben is sok helyen felújították, pl. Székás völgyében.

A hatalom és az egyház viszonyulása is vidékenként meg falvanként eltérő volt. Voltak olyan helységek, ahol szigorúan kiirtották, máshol pedig megtűrték, harmadik helyen pedig szorgalmazták a farsangos játékokat.

A második világháborút követő évtizedekben, főleg az 1960-as évektől az erdélyi szász farsangi szokások felelevenítésében nagy szerepet játszott a német nyelvű sajtó és televízió. A tudatos felelevenítésekben már nagyobb hangsúlyt kapott a fesztivizmus, a versenyszellem, az egymás felülmúlására való törekvés, az új elemek befogadása.

Több helységben (pl. Szászkézden) megmaradt a régi forma, csak éppen 1978-tól, a tömeges kivándorlás hatására már nincs, aki megszervezze.